

116202

Stavanger Aftenblad

Lindstrøms injuriersaker mot norske aviser og NTB

av professor, dr. juris, Anders Bratholm

Det er høyst beklagelig at man ikke fikk avgjort injuriersakene mot NTB og andre kilder før Lindstrøms saker mot de enkelte aviser ble pådømt, skriver professor dr. juris. Anders Bratholm i denne kronikken. Han konkluderr med at Lindstrøm-sakene for såvidt har avslørt svakheter ved vår injurielovgivning som det er grunn til å rette på. I kronikken behandler professor Bratholm de rettsregler som gjelder for avisenes ansvar for injurier og vurderer noen av de domstolsavgjørelser som foreligger hittil i Lindstrømsakene.

Sivilingeniør Harry Lindstrøms mange injuriersaker synes å ha skapt en viss uklarhet

norsk rett at også straffedømte vernes av norsk injurielovgivning. En annen sak er at

mortifikasjon, erstatningsansvar, straff.

I praksis er ofte mortifikasjon viktigst, fordi hovedsaken for den ærekrenkede er å oppnå den oppreisning som ligger i at ærekrenkelsen erklæres for å være «død og maktesløs» av retten. I Lindstrøm-sakene har vi sett at mange av beskyldningene er blitt mortifisert. I noen saker er også avisen eller redaktøren blitt idømt straff og erstatningsansvar. Mens det er nok for å få mortifikasjonsdom at sannheten ikke kan bevises, kreves det for straff og erstatningsansvar at injurianten er noe å bebreide, dvs. at han har utvist såkalt subjektiv skyld.

Spørsmålet om de aviser det gjelder har utvist skyld, har meldt seg i en lang rekke av Lindstrøms saker. Om skyld foreligger i det enkelte tilfelle

Anders Bratholm
få rett på.
giving som det er grunn til å
svakheter ved vår injurielov-
sakene har for så vidt avslørt
aviser ble pådømt. Lindstrøm-
der for sakene mot de enkelte
sakene mot NTB og andre kil-
lig at man ikke fikk avgjort
Det er derfor høyst beklage-
andere et effektivt forsva-
forhold det gjelder til å kunne
ke kjenne godt nok til det saks-
bare gjengir kilden, vil ofte ik-
vise sannheten. Den avis som
beste forutsetninger for å be-
en opplysning normalt har de
Til dette kommer at kilden for
kunne ha vært avgjort først.
paratet om sakene mot kildene
en stor besparelse for rettsap-
bort. Det ville derfor ha vært
gjelder NTB-meldingen, ha fått
kene mot avisene så langt det
skyldningens rikthet, ville sa-
fordi byrått kunne bevises be-
de NTB hadde vunnet saken
enkliere. Hvis på den annen si-
alle fall ville de ha blitt meget
kene mot en del av avisene, i
man hadde kanskje slopet sa-
skyldningen frivillig tilbake, og
uten videre kunne ha kalt be-
ene som hadde bygget på NTB
hadde tapt saken, ville de avis-
forenkling. Hvis nemlig NTB
Dette ville ha betydning en stor
først, f.eks. saken mot NTB.

injuriersaker

uten de avisene som har kjen-
gitt dem. Meget kunne tale for
at sakene mot kilden kom opp

Ja ma det er en kildet
viss erstatningsmed
(nytt) med NTB
(mot de bebreide) XL
9/2 - 69
Blad

pa enkelte hold, og det kan være behov for en orientering.

Det er for det første grunn til å fastslå at de sakene som det her gjelder ikke har noe å gjøre med de forhold som Lindstrøm er funnet skyldig i og dømt til 2½ års fengsel for. Uansett utfallet av de mange injuriersaker som Lindstrøm har ført, og kommer til å føre i tiden framover, står straffedommen over ham fast. Straffesaken er i første instans avgjort av norsk lagmannsrett etter en særdeles grundig og betryggende behandling, og den er endelig avgjort av Høyesterett — det foreligger etter min mening ikke det ringeste grunnlag for å trekke straffedommens rikthet i tvil.

Injuriersakene gjelder helt andre forhold enn de han selv er dømt for. Som kjent ble det i disse avisene og andre framsett beskyldninger mot Lindstrøm som gikk utover det han er straffet for, og det er riktheten av disse beskyldninger som har vært prøvet i de mange saksakene.

Det har vært hevdet av enkelte av de saksøkte avisene at en mann som er dømt til langvarig fengselsstraff for alvorlige handlinger ikke kan ha et samme vern av injurielovgivningen som andre. Men dette har domstolene med rette hatt avstand fra. Det er sikkert

at i særlige tilfeller kan ha betydning at en injuriert har begått alvorlige forbrytelser. Hvis f.eks. en avis skriver om en person at han har underslått 10 000 kroner og dommen i saken går ut på underslag av 9 000 kroner, kan ikke domfelte få anse straffet for injurie. Det er uten betydning for bedømmelsen av vedkommendes hederlighet om underslaget er 9 000 eller 10 000 kroner. Man uttrykker gjerne dette slik at det er tilstrekkelig at beskyldningen i det vesentlige er korrekt. I den grad beskyldningen ikke går særlig utover det den injurierte er skyldig i, slipper derfor injurianten normalt ansvar. Ansvarlig blir han bare i de tilfeller hvor beskyldningen omfatter andre forhold enn dem som kan påvises. Som kjent er ordningen hos oss at det er den som framsetter beskyldningen — injurianten — som må bevise at den er riktig — han har bevisbyrden, sier man.

I mange av Lindstrøms saker mot avisene har disse ikke greid å bevise beskyldningens sannhet, f.eks. at Lindstrøm har handlet brutalt, har forlangt bestikkelse for å anbefale konsesjon osv. I disse tilfeller er avisene med rette holdt ansvarlig for injuriene.

Man kan spørre om hva injurieansvaret omfatter. Flere former for ansvar er aktuelle:

let, beror selvsagt på de nærmeste omstendigheter. Hvis f.eks. en redaktør skriver en ærekrenkende artikkel på grunnlag av et rykte han har snappet opp, er det klart at skyld er utvist. Pressefolk plikter å vurdere nøye de opplysninger de får for de gjengir dem på trykk. Og dette gjelder ikke minst opplysninger som går andres ære for nær.

Men hvordan er det med opplysninger som avisene får fra vanligvis meget pålitelige kilder, f.eks. fra Norsk Telegrambyrå?

Det må etter min mening være helt klart at avisene i allminnelighet må kunne stole på slike meldinger. Den avis som gjengir en NTB-melding bør derfor, om meldingen skulle vise seg ikke å være riktig, slippe både erstatnings- og straffansvar. Det samme gjelder meldinger som kommer fra regjering eller annen høy norsk myndighet. Avisene må normalt kunne gjengi slike meldinger, med mindre det foreligger særlige forhold som taler for at det er grunn til å være skeptisk.

Som kjent er noen norske aviser blitt idømt straff eller erstatningsansvar fordi de har stolt på meldinger fra NTB eller høytstående myndigheter. Dette er etter min mening å stille urimelig strenge aktsomhetskrav, og det må antas at disse dommene er gale. I den senere tid synes imidlertid domstolene å ha lagt om kursen: De har ikke tatt påstanden om straff eller erstatning til følge når avisen hadde grunn til å stole på sin kilde.

Hvordan er det når kilden for en avisartikkel er en artikkel i en annen avis? Som kjent gjengir mange aviser stoff de finner i andre aviser.

Som hovedregel bør avisene være meget varsomme med å gjengi ærekrenkelser de finner i andre aviser. Kilden er i disse tilfeller ikke like sikker som f.eks. NTB. Hvis derfor meldingen i en annen avis viser seg å være gal, vil den avisen som har gjengitt den, risikere både straff- og erstatningsansvar. — Men unntak kan tenkes. Avisen har f.eks. gjennom selvstendige og grundige undersøkelser skaffet opplysninger som synes å bekrefte riktheten av meldingen. Viser meldingen seg likevel å være gal, kan meget tale for å fritta avisen for straff og erstatningsansvar fordi den ikke har handlet uaktsomt. — Derimot må avisen finne seg i at beskyldningen mortifiseres, dersom den ikke kan bevise sannheten. Dette ansvar får avisen, selv om den ikke kan

den for meldingene og dess-
ten. Han har saksøkt både kil-
valgt den siste framgangs-
ge. Som kjent har Lindstrøm
tuelt om han vil saksøke be-
mot avisen eller kilden, even-
velge om han vil anlegge sak
kjent kilde, kan den injurierte
mer fra NTB eller en annen
Når en injurie i en avis stam-
passert, blir de helt ansvarst-
de gjengir korrekt det som har
skyldningen er riktig — bare
disse tilfeller å vurdere om be-
gjelder. Avisene slipper altså i
feres fra de møter det her
rettspleien at det tritt kan re-
det har for demokratiet, og
skyldes det den betydning som
gjort unntak fra hovedregelen,
sjonsdom. Når man her har
dette uten å risikere mortifika-
pressen og andre trykt gjengi
ninger mot en privatmann, kan
settet ærekrenkende beskyld-
tant i en stortingsdebatt fram-
ne i saken, eller en represen-
beskyldninger mot en av parte-
en rettssak kommer med grove
de møte. Hvis f.eks. et vitne i
til å referere fra vedkommende
per ansvar når det er adgang
møte eller i stortingsmøte slip-
gjengir det han har hørt i retts-

Fortsett fra side 2

Lindstrøms

på kilden og ikke gjort noe for
å undersøke nærmere om meld-
ingen var sann. Denne domsy-
nes å stille for små krav til
avisenes aktsomhet.
Fra regelen om det strenge
mortifikasjonsansvar er det
noen viktige unntak: Den som
Fortsett side 9.

bebreides det minste for ære-
krenkelsen. — I en dom fra
den siste tid ble en avis fri-
funnet for straff og erstat-
ningsansvar for en grovt inju-
rirende pressemelding om
Lindstrøm som avisen hadde
fra en annen avis. Avisen had-
de i dette tilfellet blindt stolt

Alexander Lange's

Arkiv

Oslo 467/43

Vend! Mr. ado.
Harry Lindstrøms svar!

Erklæring *K. d. Frisger* *Affskede* *173-69*
Bratholm og Lindstrøm

Herr redaktør! *for sin del*
Stavanger Aftenblad har inneholdt en meget lang artikkel skrevet av professor Anders Bratholm for Universitetsforlagets Kronikk-tjeneste med overskriften: »Lindstrøms injuriedøksmal mot norske aviser og NTB». Den nevnte artikkel er å finne i et meget stort antall av landets aviser med akkurat samme overskrift.

Det har forbauset meg og mange andre at Anders Bratholm, professor i rettsvitenskap ved Universitetet i Oslo kan delta i behandling av straffesaker som alle er innbrakt og verserer for norske domstoler, og hvor sakene sogar er til direkte behandling av domstolen, slik som straffesaken mot Drammens Tidende og Buskeruds blad hvor et innlegg fra professor Anders Bratholm og h.r. dommer Knut Blom på Nansenskolen, hvor innlegget ikke ble gitt idet det ikke har vært holdt noe beleilig møte der, ble lest opp for retten.

I siviliserte land eksisterer noe
som kalles reglene om sub ju-
dice — d.v.s. at når saken er un-
der dommeren, tier alle. Dette
gjelder også for professorer i retts-
vitenskap, så utrolig det enn høres.
— til tallet. Stavanger

Jeg har så tilstillet Stavanger Aftenblad et innlegg i denne anledning for der å påvise feil som professor Anders Bratholm hadde gjort i det nevnte innlegg. — Med henvisning til straffelovens par. 430 var Stavanger Aftenblad nødt til å ta dette innlegg inn selv om den ikke likte det. Var innlegget ikke blitt tatt inn, ville redaktør Per Thomsen straks bli straffesaksøkt for Stavanger Byrett.

I Stavanger Aftenblad for 28. februar 1969 finner jeg det av meg tilsendte innlegg inntatt på side 3. Innlegget har fått en overskrift over 2 spalter som lyder slik: — »Lindstrøm belærer Bratholm om jus«.

I mitt innlegg som er formet slik som straffelovens par. 430 fore- skriver er det kun tale om å rette feil som professor A. Bratholm har gjort seg skyldig i på et av punk- tene. Det ville i ett innlegg ta alt for stor plass om, alle feil skulle bli rettet. Man belærer selvsagt ikke noen dersom og når man ret- ter feil.

Den overskrift avisen har gitt mitt innlegg er uforskammet. Den

er åpenbart egnet til å skade meg
biant et mindre opplyst læserpubli-
kum.

kum.

Willie det ikke være en idé om De som anstændig redaktør, og det hevder De å ville være, spurte herr Bratholm om han har funnet noen feil i mitt innlegg, om han i tilfelle vil beklage sine feil. De burde videre spørre ham om han får fått godtgjørelse for å skrive det nevnte innlegg og endelig burde De spurt ham om han ville definere: professural korrupsjon slik den fortøner seg i teori og praksis.

Det forbausende er at ikke en eneste jurist i dette land har påpekt de mange feil som professor Bratholm gjør i det nevnte innlegg. Jeg har hatt vanskelig for å finne et avsnitt hvor det ikke er feil.

Handl. Tror R. ved

Oslo, 3. mars 1969.

Oslo, 3. mars
 en forsamling
 Harry Lindström.
 anstendig

Thyge Aftenblad 27
er at de Bakriske-
skolel fampel -